

Fővárosi Ítéltábla
9.Pf.20.889/2016/4/II.

A Fővárosi Ítéltábla a Magyar György és Társai Ügyvédi Iroda (fél címe 1 ügyintéző: dr. Magyar György ügyvéd) által képviselt **I.rendű felperes neve (I. rendű felperes címe)** I. rendű és **III.rendű felperes neve (III. rendű felperes címe)** III. rendű felpereseknek - a Pál és Társai Ügyvédi Iroda (fél címe 2, ügyintéző: dr. Pál András ügyvéd) által képviselt **alperes neve (alperes címe)** alperes ellen **kártérítés megfizetése** iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2013. november 21. napján meghozott 34.P.21.552/2011/48. számú ítélete ellen az alperes 49. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és III. rendű felpereseknek személyenként 50.000 (ötvenezer) forint + áfa másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az I. és III. rendű felperesek jogelődjének keresete annak megállapítására irányult, hogy a vörösiszap-katasztrófa által az alperes megsértette a testi épséghez, egészséghez, emberi méltósághoz és az egészséges környezethez való jogát. Kérte, hogy kötelezze az elsőfokú bíróság az alperest 4.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és járulékai megfizetésére.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú eljárásban előadott nyilatkozata szerint azt önmagában nem vitatta, hogy az I. és III. rendű felperesek jogelődjének személyhez fűződő jogai sérültek, azonban állította, hogy azt nem az alperes magatartása okozta. Ezt meghaladóan vitatta a kérelem mértékét is.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes a 2010. október 4-én az ajkai gyártelepén található X. számú vörösiszap-tározó gátfalának átszakadásával összefüggésben megsértette az I. és III. rendű felperesek jogelődjének testi épséghez, egészséghez, emberi méltósághoz, valamint egészséges környezethez való jogát. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és III. rendű felperes jogelődjének 4.000.000 forintot és ezen összeg után 2010. október 4-től 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon, míg 2013. július 1-től a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot, valamint az I. és III. rendű felperesek jogelődjének és a II. rendű felperesnek együttesen 444.500 forint perköltséget. Kötelezte az I. és III. rendű felperesek jogelődjét, hogy fizessen meg a Magyar Államnak külön felhívásra 210.000 forint illetéket. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a Magyar Államnak külön felhívásra 420.000 forint illetéket, valamint 132.017 forint állam által előlegezett szakértői díjat.

Ítéletének indoklásában idézte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 345. § (1) bekezdését, valamint a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvtv.) 103. § (1) bekezdését és 102. § (1) bekezdését. A lefolytatott bizonyítás eredményeképpen pedig azt állapította meg, hogy az alperesnek a vörösiszap tárolására irányuló tevékenysége veszélyes üzem. A 34.P.26.768/2010. szám alatt indult perben előterjesztett szakvéleményt és annak kiegészítését ítélezésének alapjául elfogadta, és érdemi döntésénél figyelembe vette a más perből beszerzett bizonyítékokat is. A bizonyítékok értékelésével azt állapította meg, hogy az alperes tevékenysége a katasztrófát megelőzően a környezetet terhelte, illetve veszélyeztette, így a felperesekkel szemben a veszélyes üzem szabályai szerint tartozik felelősséggel, mert a környezetkárosító eredmény bekövetkezése már önmagában is kimeríti környezetterhelés Kvtv.-ben meghatározott fogalmát.

Nem találta megalapozottnak az alperesnek azt a védekezését, hogy a kárt olyan, a veszélyes üzemi tevékenységen kívül álló ok okozta, mely az alperes részéről elháríthatatlan volt. Rögzítette, hogy a gátszakadás összetett jelenség volt, amelyet számos tényező és ezek kedvezőtlen egyidejű összejárása idézte elő. A szakvéleményekből megállapította, hogy a gátszakadás kialakulásának fő geotechnikai okaiként a gát alatti kövér agyag nyírószilárdságának csökkenése, illetve a nyírófeszültség tárolt zagyszint emelkedése miatti megnövekedése, a gát alatti talajtörés bekövetkezése, a gát alatti talaj kifelé mozgása, a gátláb előtti talajfelszín megemelkedése, ezzel egyidejűleg a gát belső részének süllyedése, a csak minimális húzó igénybevétel felvételére képes, az ÉNy-i saroknál jelentős igénybevételeket elszenvedő gátanyag megrepedése jelölhető meg. Kiemelte, hogy dr. N. szakértő vélemény-nyilvánítása szerint elsősorban a kation csere miatti folyamat okozta a katasztrófát, ezért a gátszakadás később akkor is bekövetkezett volna, ha nincs más ok. A X. számú tározó gáttestének meggyengülését és a vörösiszap kiáramlását az alperes által tárolt magas lúgtartalmú anyag és az altalaj kölcsönhatásaként a gravitáció hatására kialakult kémiai folyamat okozta, melynek során a talajban lévő ásványi anyagok szerkezetét a lúgos kémhatású NaOH megváltoztatta. Az alperes környezetet terhelő tevékenysége közvetlenül kapcsolódott a káreseményhez, mert a katasztrófát eredményező kár bekövetkezése az alperes tevékenységének azzal a mozzanatával állt okozati összefüggésben, amelynek révén a tevékenység környezetet veszélyeztetőnek minősül (lúgos anyag tárolása), így nem tekinthető a környezetet terhelő tevékenység körén kívüli oknak. Az alperesnek a környezet terhelésével járó tevékenysége, valamint a bekövetkezett káreseménynek az alperes tevékenységével összefüggő kapcsolata az alperes kártérítési kötelezettségét önmagában megalapozza, amely alól nem tudja magát kimenteni. Az elsőfokú bíróság idézte a Ptk. 75. § (1) bekezdését, 76. §-át, 84. § (1) bekezdés a) és e) pontjait, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 163. § (2) bekezdését. Megállapította, hogy sérült az I. és III. rendű felperesek jogelődjének testi épséghez és egészséghöz, emberi méltósághoz, és egészséges környezethez való joga. Miután az alperes a felelős a vörösiszap-katasztrófáért, az I. és III. rendű felperesek jogelődjének személyiségi jogait az alperes sértette meg. Így az alperes kártérítési felelősségét a Ptk. 345. § (1) bekezdés, Kvt. 101. § (2) bekezdés d) pontja és a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján állapította meg. A szakértők a perben felmerült szakkérdéseket az alperes felelősségének elbírálásához szükséges mértékben megválaszták, ezért mellőzte a szakvélemény további kiegészítésére irányuló alperesi indítványokat.

Az I. és III. rendű felperesek jogelődjét személyesen meghallgatta és tanúkihallgatást is foganatosított. A perben előterjesztett orvossalakértői, illetve pszichiáter szakértői szakvéleményeket mint aggálytalanokat ítélezésének alapjául elfogadta és megállapította, hogy az I. és III. rendű felperesek jogelődje testfelületének 20-29%-a sérült, amely közel négy hónap alatt gyógyult meg. A gyógyulási idő alatti mozgásszegény életformával összefüggésben csípő- és térdízületeinek mozgása romlott, beszűkült, életvitele megnehezült. Állapotában javulás nem volt várható. A katasztrófa életet veszélyeztető fenyegetettségérzést váltott ki nála, intenzív félelmet és tehetetlenséget érzett. A

személyiségi jogi sérelmeket együttesen vizsgálta, és az összes bizonyíték értékelésével úgy ítélte meg, hogy az I. és III. rendű felperesek jogelődje által kért nem vagyoni kártérítés összege arányban áll az őt ért sérelemmel. Értékelte azt is, hogy az I. és III. rendű felperesek jogelődje korábban idős kora ellenére is aktív életet élt, és a sérülések következtében a korábbi feladatokat nem tudta ellátni, amely miatt haszontalannak érezte magát. A késedelmi kamatról a Ptk. 360. § (1) bekezdése alapján döntött.

Az alperes az elsőfokú ítélettel szembeni fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, másodlagosan pedig az ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítását kérte.

Előadta, hogy a jogalap kérdésében az elsőfokú bíróság érdemi bizonyítást nem folytatott le. A szakértők vélemény-nyilvánításai közötti lényeges ellentmondások feloldását az elsőfokú bíróság elmulasztotta, és az alperes észrevételeinek ellenére fogadott el olyan szakértői megállapításokat, amelyek teljes ellentmondásban álltak az alperes által felkért igazságügyi szakértő megállapításaival. Összességében megállapítható, hogy a kúszás jelenségét a szakértők számítógépes modellezéssel, vagy egyéb vizsgálattal nem igazolták, ezért indítványozta a szakértői vélemény kiegészítését és gátépítő szakmérnök megidőzését. A szakértők egyébként is számos pontban módosították véleményüket, ezért alaptalan és iratellenes az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása is, hogy a szakértők véleményéhez aggályok nem fűződnek. A szakkérdések körében az alperesnek nem volt lehetősége bizonyítási indítványt tenni, hiszen a szakértői bizonyítás nem a perbíróság előtt folyt, így sérült a közvetlenség alapelve. Idézte a Pp. 177. §-át, annak kihangsúlyozása mellett, hogy az elsőfokú bíróság nem adta indokát annak, miért több szakértőt rendelt ki ugyanazon szakkérdésekre, és hogy mi okból vonták be a BME Geotechnikai Tanszékét. Utalt arra, hogy a Veszprémi Törvényszék a tanszék egyik munkatársát mint eseti szakértőt kizárta a perből, és megállapítható az is, hogy a polgári ügyekben előterjesztett összes szakvélemény a büntetőügyben készült szakértői véleményekre épül, így bizonyítékként nem vehető figyelembe. Idézte a Pp. 178. § (3) bekezdését, és indítványozta a Győri Ítéltábla határozatának beszerzését, és ennek alapján az eljárás szakértő kizárásáról való döntés meghozatalát.

Lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, hogy az elsőfokú bíróság olyan személyek meghallgatásától és nyilatkoztatásától tekintett el, akiknek kiemelkedő szakmai ismerete van a gátépítésben, és figyelmen kívül hagyta az alperes tanúk kihallgatására irányuló bizonyítási indítványát. A tanúk kihallgatása során sérült a közvetlenség elve, mert a tanúk csak visszautaltak egy korábbi ügyben tett vallomásukra. Ennek a pervezetésnek köszönhetően az alperesnek csak olyan kérdésekre volt lehetősége, amely a másik ügyben nem hangzott el, így nem tudta a kérdéseit logikai sorrendben teljes egészében feltenni.

Az elsőfokú bíróság semmilyen bizonyítást nem folytatott le annak megállapításához, hogy az alperes megsértette az I. és III. rendű felperesek jogelődjének személyiségi jogait, mert mindez csak konkrét tevőleges magatartás vagy mulasztás következménye lehet, amely a gátszakadással összefüggésben nem követhető el. A személyhez fűződő jog megsértését megállapító ítélet rendelkező részében kell meghatározni azt a magatartást, amellyel kapcsolatban a bíróság a jogsértést megállapítja, illet az ítélet rendelkező része nem jelölt meg. Az I. és III. rendű felperesek jogelődje a keresetében nem jelölte meg azt az alperesi magatartást, amelynek jogellenességére a veszélyes üzemi felelősség körében hivatkozik. Az ítéletnek a Kvtv. 103. § (1) bekezdésére történő hivatkozása téves, mert sem az I. és III. rendű felperesek jogelődje, sem az ítélet nem jelölte meg, hogy miben áll az alperes környezet igénybevételeivel, illetőleg terhelésével járó tevékenysége, vagy mulasztása. Az elsőfokú bíróság a tényállást nem tárta fel, az alperesi technológiát nem ismerte meg kellő részletességgel, így nem értékelte súlyának megfelelően azt a tényt, hogy hatósági előírásra az összes tározó körül résfal, illetve függönyfal épült, amelynek rendeltetése pont az volt, hogy megakadályozza a környezet esetleges terhelését vagy veszélyeztetését. A hypóval történő összehasonlítás pedig minden tudományos alapot nélkülöz.

Az ítéletnek az összecszerűsége telt megállapításai sem megalapozottak, mert az I. és III. rendű felperesek jogelődje a sérülésével összefüggésben panaszmentes volt, fájdalmai nem voltak, bőrproblémái nem jelentkeztek. Hivatkozott a BH2000. 569 számú határozatra azzal, hogy magasabb összegű nem vagyoni kártérítést csak bizonyítottan súlyos körülmények alapoznak meg. A nem vagyoni kártérítés összege tehát eltúlzott és indokolatlan.

Az I. és III. rendű felperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására, és az alperes perköltésben marasztalására irányult.

Indokolásként előadták, hogy az első fokon eljáró bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes tevékenysége veszélyes üzemnek minősül, valamint azt, hogy az alperes megsértette az I. és III. rendű felperesek jogelődjének egészséghez és emberi méltósághoz való jogát. A jogalap körében hivatkoztak még a Kúria Pfv.III.21.593/2014/4. számú részítéletében foglaltakra. Kifejtették, hogy az összecszerűség tekintetében az elsőfokú bíróság részletes bizonyítást folytatott le, egyébként pedig ez bírói mérlegelés körébe tartozik.

Tekintettel arra, hogy az I. és III. rendű felperesek jogelődje, a korábbi I. rendű felperes a másodfokú eljárás ideje alatt elhalálozott, ezért a másodfokú bíróság a 9.Pf.20.665/2016/2. sorszámú végzésével megállapította, hogy az eljárás 2014. február 27-én félbeszakadt, és rendelkezett arról is, hogy a 9.Pf.20.227/2014/4. sorszámú ítéletének a korábbi I. rendű felperes keresetéről hozott része a Pp. 112. §-ának (1) bekezdése értelmében hatálytalan. Erre tekintettel az ítéletablának a jogutódlást megállapító 9.Pf.20.889/2016/2. sorszámú végzés alapján folytán folytatódó másodfokú eljárásban már kizárólag csak az I. és III. rendű felperes jogelődjét érintő részben kellett az elsőfokú bíróság ítéletét felülbírálnia.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt a Pp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az ítélet I. és III. rendű felperesek jogelődjét érintő rendelkezéseit teljes egészében bírálta felül. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az I. és III. rendű felperesek jogelődje keresetének elbírálásához szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, és a jogszabályoknak mindenben megfelelő érdemi döntést hozott, amelynek indokaival a másodfokú bíróság túlnyomó részben egyetértett, ezért az alperes fellebbezésére tekintettel csupán az alábbiakat emeli ki.

Az I. és III. rendű felperesek jogelődje az alperes által üzemeltetett vörösiszap-tározóból kiáramló nagy mennyiségű lúgos anyag kárt okozó következményei miatt megsértett alanyi joga védelme érdekében a Ptk. 345. § (1) bekezdése alapján szerződésen kívül okozott kára pénzbeni megtérítése iránt indított keresetet az alperessel szemben. A Ptk. 345. § (1) bekezdésének utolsó fordulata szerint a fokozott veszéllyel járó tevékenységre irányadó szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével kárt okoz. Ez a rendelkezés a fokozott veszéllyel járó és az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységek egymáshoz fűződő viszonyától függetlenül utal vissza a Ptk. 345. § (1) bekezdésének első fordulatában foglalt tárgyi felelősségi szabály alkalmazhatóságára. Ebből következik az is, hogy az alperes kártérítési kötelezettsége szempontjából elsősorban nem a fokozottan veszélyes tevékenység folytatásának, hanem a tevékenység emberi környezetre veszélyes elemének van érdemi jelentősége. Az elsőfokú bíróság ezért helyesen állapította meg, hogy ennek megvalósulása minden további bizonyítás nélkül megalapítja a környezetet veszélyeztető személy tárgyi felelősségét. Nem vitás tény, hogy az alperes telephelyéről kiáramló vörösiszap súlyos környezeti károkat okozott, és a katasztrófát eredményező kár bekövetkezése az alperes tevékenységének azzal a mozzanatával - lúg tartalmú anyag

tárolásával - állt okozati összefüggésben, amelynek révén a tevékenység környezetet veszélyeztetőnek minősül, ezért megállapítható, hogy az alperes környezetet terhelő tevékenysége közvetlenül kapcsolódott a káreseményhez. A bekövetkezett káreseménynek az alperes tevékenységével összefüggő kapcsolata pedig a Ptk. 345. § (1) bekezdése értelmében az alperes kártérítési kötelezettségét megalapozza, így az alperes a fellebbezésében alaptalanul kifogásolta a kárt okozó tevékenység és a jogsértés tárgya közötti kapcsolat hiányát. Ebből következik az is, hogy a felperesek kereseteinek elbírálását - függetlenül attól, hogy a vörösiszap tárolása egyébként mennyiben minősül fokozottan veszélyes tevékenységnek - az emberi környezetet veszélyeztető tevékenység és a bekövetkezett kár közötti okozati összefüggés, valamint a Ptk. 345. § (1) bekezdésében meghatározott kimentő okok bizonyításának eredményessége érinti.

A károsultak által indított perekben és a büntetőeljárásban felmerült azonos szakkérdésben elkészített szakértői vélemények bizonyító erejét az alperes alaptalanul kifogásolta. A szakértői bizonyítást az eljáró bíróságok minden esetben a garanciális eljárási szabályok keretei között folytatták le, így ugyanezen kérdésekre a bizonyítás elrendelése szükségtelen és csupán az eljárás elhúzódásához vezetne. Amennyiben a más hatósági eljárásból beszerzett szakvélemények a Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a perben bizonyítandó tények értékelhető és aggálytalan bizonyítékként szolgálnak, és mindezeket az eljáró bíróság azok ismertetésével a tárgyalás részévé teszi, ugyanezen szakkérdések megválaszolására újabb szakértő kirendelése, illetőleg a szakvélemény kiegészítése szükségtelen.

Az elsőfokú bíróság a felek tényállítása, az alperes részéről megbízott szakértők és a bizonyítékként beszerzett szakértői vélemények együttes értékelésével jutott arra a következtetésre, hogy az I. és III. rendű felperesek jogelődjét ért károkat az alperes tározójában lévő zagy és az altalaj érintkezésével kialakult kémiai folyamat folytán a talaj szerkezetének megváltozása okozta, amely szükségszerűen - minden egyéb októl függetlenül - vezetett a káresemény bekövetkezéséhez. Az I. és III. rendű felperesek jogelődje keresetével érvényesített jog fennállását az már nem érinti, hogy mindezt meghaladóan még milyen további okok befolyásolták a káresemény bekövetkezését, a résfal építésének milyen szerepe volt a lezajlott kémiai folyamatban, mennyiben volt előre látható és megelőzhető a káresemény, illetőleg rideg, vagy kúszásos törés következtében történt a katasztrófa. A szakértők vélemény-nyilvánításaiban fennmaradó ellentmondások ezért a felek közötti jogvita elbírálására nincsenek kihatással, amelynek következtében szükségtelen a szakértői bizonyítás kiegészítése, ugyanakkor az alperes a kártérítési felelősség kimentésére alapot adó és értékelhető okot nem adott elő, így az sem állapítható meg, hogy a szakértői vélemények kiegészítésére irányuló további indítványokkal mely tényállítást kívánta alátámasztani. A kifejtett indokok folytán az elsőfokú bíróság a szakvélemények kiegészítését a Pp. 3. § (4) bekezdés második mondatában foglaltaknak mindenben megfelelő alkalmazásával mellőzte.

A Pp. 178. §-ának alkalmazásával a kizárásról a szakértőt kirendelő bíróságnak kell döntenie, amelyből következik az is, hogy ha a szakértőt nem a másodfokú bíróság rendeli ki, a kizárás iránti indítványról sem dönthet. A Pp. 252. §-ának alkalmazásával kizárólag annak elbírálására jogosult, hogy ennél az oknál fogva szükséges-e a tárgyalás kiegészítése. Tekintettel arra, hogy az alperes a kizárási okot már a szakvélemény előterjesztését követően jelentette be, ugyanakkor az elsőfokú bíróság által értékelt további szakértői vélemények - ideértve az alperes által megbízott szakértő véleményét is - a már kifejtett indokok alapján önmagukban is alátámasztják a felperest megillető jog fennállását, az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére a szakértő személyével kapcsolatosan előterjesztett kifogás sem ad alapot.

Az I. és III. rendű felperesek jogelődjének a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján indított

keresete a testi épséghez, egészséghez, emberi méltósághoz, valamint az egészséges környezethez való joga megsértésének megállapítására irányult, amely jogsértéseknek a tényét - változatlanul vitatva saját károkozó magatartását - önmagában az alperes is elismerte. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság a jogszabályok megfelelő alkalmazásával jutott arra a következtetésre, hogy az I. és III. rendű felperesek jogelődjét a Ptk. 360. § (2) bekezdése alapján irányadó Ptk. 300. § (1) bekezdése értelmében megillette a jogosultság arra, hogy az alperestől a káreseménnyel okozati összefüggésben bekövetkezett nem vagyoni kára megtérítését követelje. Az elsőfokú bíróság a Ptk. 355. § (4) bekezdésének és a Pp. 206. § (1) bekezdésének együttes alkalmazásával a kár, valamint a káresemény közötti okozati összefüggés valamennyi elemét és a kártérítés mértékét az I. és III. rendű felperesek jogelődjét ért nem vagyoni hátrány súlyához igazodóan okszerűen értékelve, a nem vagyoni kártérítés összegét a bizonyítékok megfelelő mérlegelésével helyesen állapította meg, és a döntés indokaival a másodfokú bíróság is maradéktalanul egyetértett.

A másodfokú bíróság ezért az elsőfokú bíróság ítéletét - a Pp. 253. § (4) bekezdése alapján visszautalva annak túlnyomó részben helyes indokaira - a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében helybenhagyta.

Az eredménytelenül fellebbező alperes a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése értelmében köteles az I. és III. rendű felperesek ügyvédi munkadíjban megtestesülő másodfokú perköltségeit megfizetni, amelynek mértékét a másodfokú bíróság a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdéseinek alkalmazásával állapította meg. A másodfokú bíróságnak már nem kellett a fellebbezési illetékről rendelkeznie, mert a 9.Pf.20.227/2014/4. sorszámú ítéletének az alperest 560.000 forint fellebbezési illeték megfizetésére kötelező rendelkezése hatályában fennmaradt.

, 2016. december 6.

. Hóbl Katalin s.k.
a tanács elnöke

. Örkényi László s.k.
előadó bíró

Dr. Senyei György s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: